ערכין

ערך

בפרשת הערכים בספר ויקרא התורה קבעה ערך כספי לכל אדם, לפי קטגוריות אובייקטיביות כמו מין, גיל וכו'. אדם שרוצה להקדיש את עצמו או אדם אחר, יכול להתחייב לתרום למקדש את ערכו, ובכך הוא מתחייב לתרום למקדש את הערך הכספי שקבעה לו התורה. הניסוח של התחייבות כזו הוא 'ערכי עלי' או 'ערך פלוני עלי'.

דמים

אדם יכול להתחייב לתת את דמיו או דמי אדם אחר למקדש, כלומר לנדור לתת את שוויו הכספי למקדש. כשאדם נודר נדר כזה מודדים כמה הוא היה שווה לו היה נמכר כעבד, וזה הסכום שהוא מחויב לתרום. הניסוח של נדר כזה הוא 'דְּמֵי עלי' או 'דְּמֵי פלוני עלי'.

הקדש

כל מה שנתרם לבית המקדש, או שייך לבית המקדש מסיבות אחרות.

חומש

אם הבעלים המקורי (האדם שהקדיש) פודה משהו מההקדש, הוא צריך להוסיף לכסף רבע מסכום השווי של החפץ הנפדה, כקנס. תשלום זה נקרא חומש מכיוון שמשלמים חמישית מסכום השווי המקורי ועוד הרבע שהוא הקנס. כך למשל, אם אדם פודה חפץ ששווה 100, הוא ישלם 25, כי זה השווי של חמישית מ־125.

השג יד

כאשר מחשבים את השווי שאדם חייב לשלם כשהוא נודר דמים, יש לחשב זאת לפי שוויו אם היה נמכר כעבד בשוק. יחד עם זאת, בחישוב הכולל מתחשבים גם במצבו הכלכלי של האדם, וביכולתו לשלם את הסכום שהושת עליו, ומפחיתים את הסכום בהתאם במידת הצורך. שקלול זה נקרא "הישג יד". למשל, אם אדם עני נדר לתרום את דמיו של אדם עשיר, השווי אותו הוא חייב לשלם מחושב לפי הנודר, והוא יביא שווי של אדם עני.

יובל

שנת החמישים בכל מחזור ספירת שנים. בשנה זו תוקעים בשופר ביום הכיפורים, ובכך משתחררים כל העבדים וכל הקרקעות חוזרות לבעליהן המקוריים.

בתי ערי חומה

בתים שנמצאים בערים מוקפות חומה מימי יהושע. בזמן שיובל נוהג, אדם שמוכר בית כזה יכול לגאול אותו עד שנה מיום המכירה. אם הבעלים או אחד מקרובי משפחתו לא יגאל את הבית בתוך השנה, הוא יהיה של הקונה לצמיתות, ולא יחזור לבעליו ביובל.

ערכין - 33 דפים

ט' בכסלו תשפ"ז - י"א בטבת תשפ"ז | 19.11.2026 - 21.12.2026

שדה אחוזה

שדה שהוא נחלה שעוברת בירושה עוד מתקופת חלוקת הארץ בימי יהושע. אם אדם מוכר שדה כזה, אסור לגאול אותו (לשלם את דמיו ולקבל אותו בחזרה) בשנתיים הראשונות מהמכירה (עד שיעברו שתי עונות של תבואה). הקונה מחויב להשיב את השדה לבעליו המקורי או לקרוב משפחה של הבעלים המקורי אם הם מעוניינים לגאול את השדה. תשלום על שדה מתבצע כתשלום חכירה מרגע המכירה ועד שנת היובל, ולכן גם הגאולה היא למעשה תשלום על שנות השדה מרגע הגאולה ועד היובל. אם השדה לא נגאל עד היובל, הוא חוזר לבעלים המקורי ביובל, כלומר למשפחה שירשה אותו בתקופת חלוקת הארץ ולצאצאיהם. אם אדם מקדיש שדה אחוזה (מעביר את הבעלות לבית המקדש) ולא גואלו השדה מועבר ביובל לכהנים ולא לבעלים המקורי.

שדה מקנה

שדה שאדם קנה מבעליו המקוריים. שדה כזו חוזר ביובל לבעלים המקורי שלו (שעבורו הוא שדה אחוזה). אדם יכול למכור שדה מקנה, וביובל שדה זה יחזור לבעלים המקורי (זה שעבורו הוא שדה אחוזה). אם אדם מקדיש שדה מקנה, הוא חוזר ביובל לבעלים המקורי, משום שהוא קנה את השדה רק עד היובל.

בתי חצרים

בתים שנמצאים מחוץ לעיר מוקפת חומה מימי יהושע. בניגוד לשדה אחוזה, ניתן לגאול בתים אלו גם בתוך השנתיים הראשונות למכירתם, אך בדומה לשדה אחוזה, אם הם לא נגאלו עד היובל הם חוזרים לבעלים המקורי.

זרע חומר שערים

יחידת מידה לשטח - שטח שאפשר לזרוע בו כמות שתניב חומר שעורים, כלומר כמות שעורים מסוימת. כאשר אדם מקדיש שדה לבית המקדש ורוצה לפדותו,, הוא צריך לשלם סלע על כל בית זרע חומר שעורים, כלומר סלע לכל יחידת שטח שבה ניתן לגדל חומר שעורים. למעשה, אם השדה יניב יבול רב יותר יצטרך האדם לשלם סכום גדול יותר, משום שיחידות השטח שמניבות חומר שעורים יהיו קטנות יותר ולכן יהיו יותר יחידות כאלו.

סימון דפים שנלמדו:

ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו	
סז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	
ל	לא	לב	לג	לד	הדרן עלך מסכת ערכין									

© כל הזכויות שמורות להדרן, 2025